

Samenleven doen we samen

CDA verkiezingsprogramma 2018 -2022
Gemeente Lisse

November 2017

Inhoud

1. Algemeen	5
1.1 Lokale eigenheid	5
1.2 Veiligheid in de buurt	6
1.3 Burgerschap	6
1.4 Integratie	6
1.5 Zondag, de waarde van rust.	6
2. Sterke samenleving	7
2.1 Accommodatiebeleid	7
2.2 Vuilafvoer	8
2.3 Vrijwilligers	8
2.4 Bewegen voor leefbaarheid en welzijn.....	8
2.5 Voldoende betaalbare woningen	8
2.6 Economische ontwikkelingen.....	8
Hoofdstuk 3. Familie en gezin	9
3.1 Gezin.....	9
3.2 Kindvriendelijke buurten	10
3.3 Onderwijs	10
3.4 Samen met maatschappelijke organisaties.....	10
3.5 Lokale toegang tot zorg	11
4. Zorg voor elkaar	12
4.1 Preventie	12
4.2 Persoonlijke kracht	12
4.3 Omzien naar elkaar	13
4.4 Samenwerking met professionals	14
4.5 Financiën.....	15
4.6 Organisatie	16
4.7 werk en participatie.....	16
5. Een eerlijke economie	17
5.1 Bedrijvigheid.....	18
5.2 Korte metten met fraude	19
5.3 Arbeidsomstandigheden	19
5.4 Stad en land	20
5.5 Ruimte geven	21
5.6 Duurzaamheid	22

5.7 Vakonderwijs	23
5.8 Mobiliteit	23
5.9 Gezonde gemeentefinanciën	24

1. Algemeen

Het CDA heeft een boodschap van vertrouwen. Vertrouwen in de samenleving. Het CDA kiest niet voor de overheid die alles oplost. Want de overheid kán niet alles oplossen. Het CDA kiest ook niet voor 'iedereen voor zich'. Want er blijven altijd kwetsbare mensen die op zorg van anderen zijn aangewezen. Het CDA kiest voor het versterken van de samenleving, van gemeenschappen. Een gemeenschap waar de menselijke maat, onderlinge solidariteit en gedeelde waarden terugkomen of worden versterkt.

Het CDA gelooft in de bindende kracht van de gemeenschap. In al z'n verschijningsvormen: het gezin, de school, de wijk, de buurt, het dorp, de stad, het bedrijf, de kerk, de verenging. Zij zijn de ruggengraat van de samenleving. Dáárom staan we tussen de mensen. Mensen die op hun eigen plaats, naar eigen mogelijkheden en talenten verantwoordelijkheid nemen en een eigen unieke bijdrage leveren aan de gemeenschap. Zo bouwen we aan een sterk en leefbaar Lisse.

Ons antwoord op de problemen van vandaag, of het nu gaat om banen, de zorg, het onderwijs of de veiligheid, ligt hierin: de gemeente moet zich niet overal mee bemoeien maar vertrouwen op het initiatief van mensen en dat ondersteunen en stimuleren. Een samenleving van betrokken inwoners die we vrij laten om eigen keuzes te maken, maar ook verantwoordelijkheid, zorg en respect hebben voor elkaar.

Tegelijk blijft de gemeente een schild voor kwetsbare inwoners als het via de eigen omgeving even niet lukt. Voor ouderen bijvoorbeeld en gehandicapten die zorg nodig hebben of voor mensen die hun baan verliezen.

1.1 Lokale eigenheid

Lisse is een gemeente met een eigen historie, cultuur en sfeer die door de meeste inwoners ook worden herkend. De groei van het dorp in de afgelopen 50 jaar heeft deze wel veranderd maar ook versterkt. De lokale eigenheid wordt door de bewoners als prettig ervaren en deze willen we dan ook handhaven.

Waar de gemeente samenwerking zoekt met omliggende gemeenten moet deze gericht zijn op wederzijds voordeel dat door de inwoners ook als voordeel wordt ervaren. Louter het bereiken van schaalvoordelen is daarbij niet genoeg.

Gemeenschappen fuseren niet, gemeenten wel.

Voor het CDA staat het belang van de gemeenschap Lisse centraal bij het maken van keuzen voor samenwerking of samenvoeging. De lokale eigenheid moet worden beschermd.

Het CDA wil dat de betrokkenheid bij Lisse van bestuurders én ambtenaren groot is. Bestuurders wonen daarom binnen de grenzen van onze gemeente. Bij gelijke geschiktheid zal bij benoeming bij het samenwerkingsverband HLT, indien mogelijk voorrang worden gegeven aan ambtenaren die woontachtig zijn in de regio, of bereid zijn naar de regio te verhuizen.

1.2 Veiligheid in de buurt

Veiligheid in de buurt blijft een punt van aandacht. Hoewel Lisse nu een relatief veilig dorp is, is het goed om dit met elkaar te borgen voor de toekomst.

Wegen, fiets- en wandelpaden in Lisse moeten goed worden verlicht.

Particuliere initiatieven als buurtapps worden actief ondersteund.

De gemeente zal betrokkenheid van burgers bij hun leefomgeving verwelkomen en ondersteunen als het gaat om groenbeheer, inrichting en veiligheidsvraagstukken. Waar dat kan, zullen bewoners ook bij de uitvoering betrokken kunnen zijn. Daarbij is wel van belang dat initiatieven breed gedragen worden in de buurt.

1.3 Burgerschap

Burgerschap bestaat in het nemen van verantwoordelijkheid voor de samenleving. Het gaat er dan om dat mensen eigenschappen tonen zoals zelfbeheersing, hoffelijkheid, verstandigheid, inschikkelijkheid, rechtvaardigheid, voorzichtigheid, tolerantie, oprechtheid, moed, hoop en vertrouwen. Deze waarden vormen de basis voor de samenhang in het maatschappelijk leven. Ze vormen de basis van het goede leven met elkaar.

Onze lokale democratie biedt mensen volop de kans om burgerschap te tonen. Het CDA staat voor meer zeggenschap, eigenaarschap en ruimte voor initiatiefnemers en voor een bestuur dat daarin partner is.

- De gemeente biedt ruimte voor het vervullen van een maatschappelijk stage door jongeren. Samen met scholen en instellingen zoekt de gemeente naar een zinvolle invulling van deze stage.

1.4 Integratie

De integratie vormt in Lisse niet het grootste probleem. Een goede integratie met arbeidsmigranten blijft aandacht vragen. Van arbeidsmigranten met de wens om in Lisse te blijven wonen, mag verwacht worden dat zij zich integreren in de gemeenschap van Lisse.

Voor arbeidsmigranten die niet in Lisse willen blijven wonen, zal de woonruimte met name in het buitengebied gevonden worden.

Voor statushouders zal een passend programma zijn dat integratie bevordert. Bij voorkeur geschiedt dit met vouchers zodat ter beschikking gestelde gelden aangewend worden voor de daarvoor aangewezen doelen.

1.5 Zondag, de waarde van rust.

Het CDA hecht aan de zondagsrust. We zijn niet tegen een beperkte openstelling van winkels op zondag, mits ondernemers met een plan komen dat blijkt geeft van respect voor inwoners die waarde hechten aan de zondagsrust. Het plan moet toekomstbestendig zijn en door ondernemers (kleine en grote) gedragen worden.

2. Sterke samenleving

2.1 Accommodatiebeleid

De gemeentelijke accommodaties voor sociaal-culturele activiteiten zijn in het algemeen tot stand gekomen in aansluiting op initiatieven en groeiende activiteiten vanuit de bevolking. De functie van accommodaties wordt dan ook gedragen door de gebruikers. Tegelijk is duidelijk dat deze functie en de activiteiten per definitie gemeentelijke steun nodig zullen hebben. Zonder die steun, zullen ze verdwijnen en wordt de sociale cohesie geweld aangedaan.

Vanwege de specifieke kennis en expertise is het beheer en de exploitatie van de gemeentelijke (binnen)sportaccommodaties belegd bij Sportfondsen Lisse BV. In 2020 loopt het contract met Sportfondsen af en moet het beheer en exploitatie worden aanbesteed. In 2018/2019 moet worden onderzocht of het haalbaar (economisch en functioneel) is om de sociaal-culturele en (binnen) sportaccommodaties in 1 kavel in de markt te zetten.

Het CDA hecht groot belang aan accommodaties voor de voor ouderen te organiseren activiteiten. Deze accommodaties moeten eenvoudig bereikbaar zijn voor de doelgroep.

Het CDA staat een beleid voor waarin de accommodaties waar mogelijk weer aan de gebruikers ter beschikking worden gesteld zonder tussenkomst van Bescal.

Bescal is een stichting die hoofdzakelijk draait op de inzet van enthousiaste vrijwilligers. Dit is voor het CDA een belangrijke voorwaarde voor de continuering van de overeenkomst met Bescal.

Op de locatie van de huidige Beukenhof moet daarom in de geplande nieuwbouw een vergelijkbare accommodatie terugkeren.

De rol van het sportfondsenbad beperkt houden tot waar specifieke kennis noodzakelijk is (zwembad).

Het is geen goed beleid om alle sociaal-culturele activiteiten te dwingen onderdak te zoeken in Floralis louter om de verliesgevendheid van dit centrum te doen verminderen. Floralis is een prestige-object dat nooit door de bevolking werd gedragen en dat nu een financieel blok aan het been van de gemeente vormt.

De gemeente zal zoeken naar mogelijkheden om Floralis af te stoten naar een particuliere partij.

Voor de overige accommodaties zal worden gekeken naar mogelijke gebruikers, waar mogelijk worden accommodaties voor meerdere gebruikers terbeschikkinggesteld. De gebruikers zijn verantwoordelijk voor dagelijkse exploitatie en klein onderhoud. De gemeente

blijft verantwoordelijk voor groot onderhoud dat in een langjarig grootonderhoudsplan wordt vastgelegd.

2.2 Vuilafvoer

Het systeem van gescheiden afvalinzameling functioneert en draagt bij aan de duurzaamheidsdoelstellingen van de gemeente. Daar waar het aan leveren van restafval en grof huishoudelijk restafval het sluitstuk van het systeem vormt, vindt het CDA dat daaraan geen kosten voor de burger moeten worden gekoppeld. Het aanleveren van restafval en grof huishoudelijk restafval zal dus weer zonder extra kosten mogelijk worden.

2.3 Vrijwilligers

Het sociaal-maatschappelijk leven in onze gemeente wordt voor het grootste deel gevormd door de inzet van zeer veel vrijwilligers. De erkenning daarvan zal zijn vorm moeten vinden in de manier waarop de gemeente hen tegemoet treedt. Een vrijwilligersprijs is prima, maar het ambtelijk en bestuurlijk meedenken en faciliteren is voor verenigingen en organisaties veel belangrijker. Het bestuurlijk en ambtelijk apparaat zal zich dan ook met name open en positief opstellen naar wensen en verzoeken tot ondersteuning door vrijwilligers. Dat betekent niet dat dat altijd om geld gaat. Ook het meedenken waar het gaat om vergunningen en andere ondersteuning is van groot belang.

2.4 Bewegen voor leefbaarheid en welzijn

Wij kunnen trots zijn op de sportaccommodaties in onze gemeente. Het CDA zet in op handhaving van de mooie faciliteiten die nu aanwezig zijn. Daarbij is de actieve inzet van de gebruikers (verenigingen) noodzakelijk. Openbare sportvoorzieningen in de openlucht zoals het sport/fitnessparkje aan de Van Lyndenweg voorzien in een groeiende behoefte. Het CDA staat open voor suggesties, zoals voor beweegtuinten, die in de lijn van dit initiatief liggen. In het verlengde hiervan zal aandacht moeten worden gegeven aan de groene inrichting van het dorp. De verkiezing tot "de groenste gemeente van Nederland" te zijn moet aanleiding zijn deze status verder uit te bouwen door, waar dat kan, groene zones in te richten. Ruimtelijkheid, ook in de bebouwde kom, bevordert de leefbaarheid.

Waar mogelijk zullen niet ingerichte speelterreinen worden gecreëerd of in stand gehouden ten behoeve van het spelen door kinderen in de leeftijd van 6 tot 14 jaar. Deze veldjes moeten de ruimte bieden aan bijvoorbeeld huttenbouw en andere activiteiten gebaseerd op eigen creativiteit en fantasie.

2.5 Voldoende betaalbare woningen

Sociaaleconomische ontwikkelingen in de samenleving leiden ertoe dat het kopen van een woning voor veel mensen eerder moeilijker dan makkelijker wordt. Dat betekent dat de behoefte aan sociale woningen toe zal nemen. Het CDA pleit ervoor de resterende te bebouwen ruimte in Poelpolder Zuid (Vak C) zo veel als mogelijk te gebruiken voor de bouw van sociale koop en sociale huur woningen.

2.6 Economische ontwikkelingen

De economische ontwikkeling in de Randstad vindt vooral plaats in en direct rond de steden. Vanuit het perspectief van de Bollenstreek is het duidelijk dat sterke economische ontwikkelingen zich voordoen in de Haarlemmermeer, rond Haarlem en Leiden. Afgezien van Noordwijk (Estec, congressen en toerisme), lijkt de Bollenstreek een minder aantrekkelijke locatie voor economische activiteit.

Resteert de economische activiteit rond de bloembollenteelt en -handel met de daaraan verbonden activiteiten zoals verpakkingen en vervoer, en het midden- en kleinbedrijf. Op het

faciliteren van die sectoren zal de gemeente zich blijven richten. Daarnaast zal Lisse zich moeten richten op het verfraaien van het dorp en de ruimtelijke omgeving rond het dorp.

Lisse wordt een forensenplaats waar het heel prettig wonen is.

De bedrijventerreinen worden geconcentreerd aan de Vennestraat en in Meer en Duin. Daarbuiten worden bedrijven geleidelijk aan uitgeplaatst of gesaneerd. De hiertoe benodigde middelen worden verkregen uit de te realiseren grondopbrengst voor woningbouw.

Hoofdstuk 3. Familie en gezin

3.1 Gezin

Het CDA was, is en blijft de partij voor het gezin.

Het gezin is nu wat minder eenvoudig te definiëren dan 30 jaar geleden. Het CDA ziet het gezin dan ook in de breedste zin van het woord, inclusief eenoudergezinnen.

Het is van groot belang dat de gemeente bij alles wat zij doet steeds het belang van opgroeiende kinderen meeneemt.

Door nu te investeren in goed onderwijs en een veilige omgeving om in op te groeien, bieden wij de volgende generatie de kansen die zij verdienen. In dit verband zijn ook verenigingen en sportclubs erg belangrijk. Naast de school geven zij de kans om elkaar te ontmoeten.

De opvoeding is al lang geen taak meer van de ouders alleen. Rondom kinderen en hun ouders of verzorgers zijn er veel mensen die hen daarbij steunen. Opa's en Oma's maar ook vrienden of burens zijn vaak een steun en toeverlaat voor ouders met (jonge) kinderen. De school heeft hier ook een belangrijke functie. Daarnaast hebben de mensen verantwoordelijkheid voor elkaar. Door als gemeente de onderlinge samenhang en sociale cohesie gericht te stimuleren, durven mensen elkaar weer aan te spreken op hun gedrag en zijn zij bereid om elkaar bij te staan.

Het CDA waakt voor de belangen van opgroeiende kinderen. De eerste verantwoordelijkheid is voor de ouders/verzorgers, maar het gezin, in welke vorm dan ook, verdient ook ondersteuning van de gemeente. We willen binnen ons vermogen zorgen dat kinderen een veilige en beschermde omgeving hebben om in op te groeien.

Ouders die moeite hebben met de opvoeding moeten op steun kunnen rekenen van het centrum voor Jeugd en Gezin (CJG). Belangrijk daarbij is echter wel dat het CJG niet de taken en verantwoordelijkheden overneemt van de ouders en verzorgers. Het effect van de CJG's moet zijn dat gezinnen sneller worden geholpen, meer vertrouwen krijgen in eigen kracht en uiteindelijk met minder vragen komen bij de jeugdzorg. Een goede overgang van de zorg voor jongeren moet ervoor zorgen dat jongeren die 18 jaar worden niet tussen de wal en het schip vallen.

Gelukkig gaat het in de meeste gevallen goed en hebben de kinderen een fijne jeugd die een goede basis vormt voor hun verdere leven. Dit neemt niet weg dat er ook zorgen zijn. Toegang tot de arbeidsmarkt is geen vanzelfsprekendheid meer voor iedereen. Er is met name extra aandacht voor de jongeren van 18 tot 27 jaar nodig om te voorkomen dat zij aan de kant komen te staan.

Het CDA vindt dat de gemeente ook verantwoordelijkheid moet nemen en hiervoor samen met het bedrijfsleven een oplossing moet vinden. De gemeente zal hier Holland Rijnland actief op aanspreken.

Een speciaal probleem wordt gevormd door het gebruik van alcohol en drugs. Omdat alcohol en drugs niet samengaan met leren, moet voorkomen worden dat kinderen beneden de 18 jaar deze verdovende middelen gebruiken.

Streng toezicht op de coffeeshop.

Continueren van contact tussen jeugdwerkers en jongeren (De Greef)

Stimuleren dat uitgaansleven vroeger in de avond begint en eerder eindigt.

Nauwe samenwerking met verenigingen met een lage drempel zoals scouting.

3.2 Kindvriendelijke buurten

Het CDA vindt het van belang dat kinderen veel buiten kunnen spelen: ze leren daardoor spelenderwijs samen te leven. Ook is buitenlucht gezond en draagt beweging bovendien bij aan het voorkomen van overgewicht. Helaas is dat laatste een steeds groter wordend probleem. Een goede inrichting van de openbare ruimte die buiten spelen mogelijk en aantrekkelijk maakt is daarom essentieel.

- Speelveldjes (ruw terrein) die ongeorganiseerd door kinderen gebruikt kunnen worden. Denk aan Mondriaanpark.
- Voorkomen van overgewicht van kinderen door goede voorlichting over voeding en stimuleren van bewegen.

3.3 Onderwijs

De vrijheid van onderwijs is een groot goed.

De gemeente kan aanvullend faciliteren in die gevallen dat het niet goed dreigt te gaan.

- Vroege signalering van probleemgevallen is van groot belang. De gemeente stimuleert een actieve informatie aan ouders over de aansluiting tussen scholen en het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG).
- De gemeente stimuleert actief de vorming van stageplaatsen door gemeente/HLT(burgerschap) en bedrijven (verantwoord ondernemerschap).

3.4 Samen met maatschappelijke organisaties

Kerken en verenigingen vormen het cement voor de samenleving. Het CDA erkent de verschillende verantwoordelijkheden van kerken en overheden.

Bij de ontwikkeling van beleid voor het sociaal domein is het dan ook erg belangrijk de kennis van kerkelijke werkers over armoede, gezinsproblematiek, verslavingen etc. te betrekken. In kerken leren jonge mensen belangrijke waarden als naastenliefde, tolerantie en

respect. Het CDA vindt dan ook dat de overheid geloofsgemeenschappen positief moet waarderen, ook vanwege de bijdrage die zij leveren aan de ontwikkeling van jonge mensen

Ondersteuning van lokale initiatieven als Salvatori (met maaltijden en opvang voor Syriërs) en het Paus Franciscus Huis (inloopmiddagen).

Bij verenigingen leren jongeren dat sport leuk is, om samen te werken, om te gaan met teleurstellingen en om de handen uit de mouwen te steken.

- Verenigen die zich bezig houden met jeugdsport en scouting, die een financiële lage drempel kennen, worden gestimuleerd.

Door jongeren te laten bewegen leveren verenigingen een belangrijke bijdrage aan een gezonde en evenwichtige ontwikkeling van kinderen. Daarom vinden wij het belangrijk dat ieder kind kan sporten of zich kan ontwikkelen via muziek, toneel of andere culturele vorming.

- Onderzoek naar het herinvoeren van schoolzwemmen.
- Ontwerpen van een regeling die het mogelijk maakt dat ieder kind kan sporten.
- De gemeente faciliteert dat het CJG Cursussen organiseert "Hoe voed je je kinderen op?", vrijwillige en laagdrempelige cursussen die, gezinnen die aangeven daarbehoefte aan te hebben ondersteunen bij het opvoeden van kinderen in de verschillende leeftijdsgroepen tot 18 jaar.

3.5 Lokale toegang tot zorg

Gezinnen dreigen in financiële problemen te komen doordat ze onvoldoende inzicht hebben in hun financiële situatie en mogelijkheden. Een kwalitatief goed schuldhulpverlening kan hier hulp bieden.

Het CDA vindt dat een cursus budgetteren kan voorkomen dat gezinnen uiteindelijk in de schuldhulpverlening belanden. De gemeente moet dit faciliteren.

- Een structurele aanpak op het gebied van de schuldhulpverlening verdient de voorkeur boven het incidenteel inspringen.

4. Zorg voor elkaar

Het CDA streeft naar een samenleving waar mensen zoveel als mogelijk mee kunnen doen ongeacht geslacht, leeftijd, inkomen en eventuele beperkingen. Als CDA zetten we in op een samenleving die een goede sociale verbondenheid kent met een gebundelde inzet van vrijwilligers, mantelzorgers en professionals in een hecht netwerk dat werkt volgens het principe 1 gezin, 1 plan 1 hulpverlener. Mensen die het nodig hebben worden ondersteund op een wijze die bij hen past. Wij willen er voor waken dat we in de gemeente of in regionaal verband allerlei nieuwe regels gaan vastleggen die de maatschappelijke problemen niet echt oplossen.

4.1 Preventie

Het welbevinden van mensen staat centraal voor het CDA. Mensen zijn daarvoor in de eerste plaats zelf verantwoordelijk. Voorkomen is echter beter dan genezen. Vaststaat dat de kosten van investeringen in welzijn, cultuur en sport minder hoog zijn dan zorgkosten. De opgave voor de gemeente is om, samen met maatschappelijke organisaties en sportclubs, te zorgen voor een gezonde omgeving voor onze inwoners, in het bijzonder voor kinderen, jongeren en ouderen.

- We streven naar lage drempels voor deelname aan activiteiten van maatschappelijke organisaties en sportverenigingen voor kinderen, jongeren en bejaarden, vooral voor hen met een smalle beurs.
- Waar mogelijk wordt ingezet op preventie ter vermindering dat er in de toekomst moet worden ingezet op symptoombestrijding.

4.2 Persoonlijke kracht

Het CDA gaat uit van de persoonlijke kracht en waardigheid van mensen. Natuurlijk houden we rekening met wat mensen niet kunnen, maar ons vertrekpunt is wat mensen wel kunnen. Dat vergt geen algemene regels maar maatwerk ook bij thuiszorg.

- Indien een algemene voorziening niet toereikend is wordt via al dan niet gecontracteerde zorgorganisaties maatwerk geboden.

Ook in de zorg hebben inwoners het recht om uit te dagen. Zij moeten voorstellen kunnen doen om de zorg in hun omgeving zelf te organiseren, als alternatief voor de via de gemeente aangeboden zorg.

4.2.1 Aanpak van laaggeletterdheid

Ook in Lisse zijn er mensen die moeite hebben met lezen en schrijven waardoor zij moeilijker mee kunnen doen in de samenleving. De wereld van internet, e-mail en sociale media is voor hen een serieuze uitdaging.

Wij willen dat deze mensen opnieuw een kans krijgen om deze vaardigheden te ontwikkelen zodat zij mee kunnen doen. Een brede aanpak van laaggeletterdheid tussen gemeente, werkgevers en onderwijsinstellingen is nodig om laaggeletterdheid snel te signaleren. De veranderende rol van de bibliotheek kan hierbij ingezet worden. De bibliotheek is niet langer een plek waar je alleen boeken kunt lenen, maar ook een laagdrempelig centrum in onze gemeente waar iedereen terecht kan om zich te ontwikkelen, anderen te ontmoeten, te

studeren of te werken. De bibliotheek zet zich actief in voor leesbevordering en bestrijding van (digitale) laaggeletterdheid.

Zeker voor de groep laaggeletterden dienen de gemeentelijke diensten, waaronder de ISD, niet alleen via internet doch ook telefonisch en in persoonlijke gesprekken toegankelijk te blijven.

4.2.2 Passende voorzieningen

De gemeente faciliteert in de wijken diensten- en wijkcentra, als de plek voor culturele- en sociale activiteiten.

Daarbij hoort ook passende woonruimte. Het CDA wil het mogelijk maken dat mensen zo lang mogelijk thuis in hun vertrouwde omgeving kunnen blijven wonen, maar wel op een veilige manier. Met sociale volkshuisvesters (zoals STEK en Eikenhorst) maakt de gemeente zowel lokaal als in regionaal verband gerichte prestatieafspraken over de hoeveelheid en de kwaliteit van het woningaanbod.

- Wonen en zorg voor een gehandicapt kind of familie met een zorgbehoefte in de directe omgeving van de mantelzorger vindt het CDA gewenst. Hiervoor kan de gemeente vergunning voor flexibele bouwconcepten met een bepaalde duur afgeven, waarna de opstal, bij beëindiging van de zorgtaken verwijderd wordt. De gemeente moet snel en adequaat reageren op verzoeken daartoe.
- De gemeente neemt het voortouw in gesprekken over mobiliteit. Zij verkent hierbij de mogelijke samenhang van leerlingenvervoer, doelgroepenvervoer, wsw-vervoer en vrijwilligersinitiatieven zoals de seniorenbus, alsmede de toegankelijkheid van het reguliere openbaarvervoer. Waar mogelijk worden ontwikkelingen op dit gebied gesteund.

4.2.3 Mensen met een beperking

De gemeente heeft een aantal wettelijke taken voor de rechten van mensen met een beperking. Dit betreft niet allen het gebied van de zorg maar ook het gebied van toegankelijkheid van de openbare ruimte.

Samen met een ervaringsdeskundige wordt eenmaal per jaar de drukbezochte openbare plekken in de gemeente bezocht om hindernissen voor toegankelijkheid te signaleren en te verhelpen.

4.3 Omzien naar elkaar

Zorg heb je nodig als je ziek bent of leeft met een handicap of beperking. De meeste mensen die zorg nodig hebben willen dit zo goed en lang mogelijk in hun eigen omgeving. Deze zorg dicht bij huis willen we versterken en beter organiseren, zodat de professionele zorg en ondersteuning beter aansluit bij de keuzes van inwoners. Zij houden hierdoor zo lang mogelijk de regie over hun eigen leven. Innovatie en nieuwe inzichten kunnen daarbij helpen en het persoonsgebonden budget kan een belangrijk instrument zijn om de zorg naar eigen wens en behoefte in te vullen.

- Wij ondersteunen initiatieven waarbij alledaagse zorg voor ouderen en zieken met elkaar wordt georganiseerd.

4.3.1 Mantelzorg

Mantelzorgers zijn de stille kracht in de zorg voor ouderen, gehandicapten en chronisch zieken. Mantelzorgers vinden het normaal om te zorgen voor hulpbehoevende familieleden, burens of kennissen. Wij vinden dat er niet gekort kan worden op zorg als er redelijkerwijs geen mantelzorg beschikbaar is. Bij de indicering van de zorgvraag moet goed gekeken worden naar de draagkracht van de mantelzorgers.

Daarnaast moet de dagopvang en de respijtzorg zowel qua beschikbaarheid als qua duur op orde zijn. Hierdoor kunnen mantelzorgers van tijd tot tijd even op adem komen. De gemeente staat naast de mantelzorger en faciliteert ze. Specifieke aandacht is er voor de jonge mantelzorger. Het bieden van laagdrempelige trefpunten en goede voorlichting zijn daarbij basisvoorwaarden.

- Indien gewenst krijgen de mantelzorger of ouderenadviseur een positie bij het keukentafelgesprek.
- Mantelzorgers worden betrokken bij het opstellen en de uitvoering van het beleid.
- De gemeente biedt de mogelijkheid om tijdelijk mantelzorgunits te plaatsen bij woningen van hen die zorg behoeven.
- Organiseer ondersteuning van mantelzorgers door informatie, advies of praktische ondersteuning.

4.3.2 Aanpak eenzaamheid

Eenzaamheid wordt een steeds groter probleem in onze samenleving. Het komt in alle leeftijdscategorieën voor, maar vooral ouderen zijn een kwetsbare groep. De zorg en aandacht voor ouderen is een verantwoordelijkheid van ons allemaal. Om eenzaamheid tegen te gaan willen wij inzetten op het versterken van bestaande maatschappelijk en sociale verbanden en ouderen stimuleren op zoek te gaan naar sociale contacten.

- Eenzaamheidsbestrijding moet een onderdeel zijn van het zorg- en welzijnsbeleid.
- Een gemeentelijk aanpak van eenzaamheid is gewenst, zowel voor ouderen als jongeren.
- Het onderwerp eenzaamheid dient bij de keukentafelgesprekken aan de orde te komen.
- Belangrijk is dat vrijwilligers en professionals tijdig (leren signaleren) wanneer eenzaamheid zorgwekkende vormen gaat aannemen. Op deze manier kan er tijdig informele ondersteuning en zo nodig professionele interventies in gang worden gezet.
- De nieuwe lichten gepensioneerd heeft veel in huis. Het CDA wil hen graag actief bij de samenleving betrokken houden. Alle inwoners die de AOW-gerechtigde leeftijd bereiken ontvangen een informatiepakket waarin zij worden opgeroepen hun talent en kennis in te zetten voor de gemeenschap.
- De wijk- en dienstencentra (zoals Poelhuys en Beukenhof) dienen laagdrempelig toegankelijk te zijn en te blijven.

4.4 Samenwerking met professionals

Professionele ondersteuning blijft noodzakelijk. Omdat er zeer veel verschillende organisaties werkzaam zijn op het terrein van welzijn en zorg is integraal werken belangrijk. Een zorgprobleem kan immers verschillende oorzaken hebben, zoals gebrek aan werk, financiële problemen of eenzaamheid. Mensen moeten niet gehinderd worden door de uitlopende zorgsystemen waar verschillende partijen verantwoordelijk zijn.

- De gemeente neemt in regionaal verband de regie voor samenwerking van professionals, waaronder de zorgverzekeraars, om een integrale aanpak in de buurt mogelijk te maken. Bij een integrale aanpak wordt in regionaal verband gewaarborgd

een goede bereikbaarheid en snelle doorschakeling waar nodig (24 uursbereikbaarheid, korte lijnen naar huisartsen en zorgorganisaties).

- In regionaal verband wordt een actieplan "verwarde personen" opgesteld samen met de politie, GGZ, woningcorporaties en dag-en-nachtopvang.
- In overleg met zorgverzekeraars wordt er voor gezorgd dat er voldoende financiële middelen zijn voor psychiatrische zorg aan huis.

4.5 Financiën

De gemeente heeft de afgelopen jaren extra taken erbij gekregen op het terrein van de (jeugd)zorg en werk met forse bezuinigingen. De opgave is om zorg te leveren voor het geld dat de gemeente daarvoor krijgt. Voor ons is het uitgangspunt: De mens staat centraal met zijn zorgvraag.

Het Rijksgeld is hierbij leidend, maar geen wet van Meden en Perzen.

Het Rijksgeld voor de zorg gaat naar de zorg of naar zorgflankerend beleid. Wij denken hierbij concreet aan toegankelijkheid van dienstencentra zonder financiële drempels.

4.5.1 Eigen bijdragen

Uitgangspunt voor het CDA is dat de voorzieningen voor iedereen toegankelijk blijven. Het vragen van een eigen bijdrage kan dienen om de zorgkosten in de hand te houden. Hierdoor kan zorgmijding ontstaan indien de eigen bijdrage te hoog worden. Het CDA staat voor zorg voor iedereen die dat nodig heeft. Waar mogelijk organiseert de gemeente een vangnet voor mensen met een smalle beurs en voert waar mogelijk gericht beleid om de eigen bijdragen naar draagkracht te heffen.

Hierbij hebben wij een bijzonder oog voor de middeninkomens die vaak net buiten de boot vallen.

- In de bijzondere bijstand moet een vangnetregeling geboden worden voor eigen bijdrage.
- Een inkomensstaffel voor eigen bijdragen vinden wij gewenst, zodat inwoners die net boven de minimumgrens zitten niet onevenredig hoge eigen bijdrage hoeven te betalen.

4.5.2 De menselijke maat centraal

Wie grotendeels afhankelijk is van zorg heeft de mogelijkheid om dat zelf te regelen en naar eigen inzicht vorm te geven. De financiering van de zorg loopt dan niet via de zorginstelling, maar vindt plaats via de vraag van mensen die zorg nodig hebben. Het CDA is om die reden voorstander van persoonsvolgende bekostiging: zorgfinanciering die de mens centraal stelt. Dit kan door middel van persoonsgebonden budget of een vouchersysteem waarmee zorg kan worden ingekocht wanneer een inwoner daarvoor kiest. Zo wordt de menselijke maat in de zorg beschermd.

- Het persoonsgebonden budget (PGB) is een geschikt middel om zelf hun zorg in te laten richten. Hierdoor kan professionele zorg dicht bij huis worden geregeld. Wel is het van belang dat de kwaliteit gegarandeerd blijft.
- Misbruik van het PGB komt helaas voor. Dit moet actief worden tegengegaan. De PGB-ontvanger dient achteraf verantwoording af te leggen, maar de eisen daarvoor

moeten wel realistisch en proportioneel zijn, rekening houdend met de omstandigheden.

4.6 Organisatie

Zorg gaat over mensen, wij kiezen daarom voor een zorgstelsel waarin de mens (de zorgvrager) centraal staat. De professionele zorg en de zorg door familie of bekenden dienen daarop aan te sluiten. In alle fasen van het leven dient de langdurige en intensieve zorg aan te sluiten aan de behoefte van de zorgvrager.

4.6.1 Cliëntenparticipatie

De gemeente heeft verschillende adviesraden op het gebied van zorg en welzijn. Het is van belang dat hier ook ervaringsdeskundigen deelnemen. Zij kunnen het beste uitleggen hoe ze de zorg ervaren en wat er nog aan schort. Juist daarom is het van belang dat zij niet alleen adviseren over nieuwe voorstellen maar ook over de uitvoering van het bestaand beleid. Ook bij de dagelijkse praktijk zoals de keukentafelgesprekken is (onafhankelijke) klantondersteuning gewenst.

- Om integrale advisering mogelijk te maken stellen wij de vorming van een Participatieraad voor het gehele sociale domein voor.
- De Cliënten raden worden bij het opstellen en bij de uitvoering van beleid betrokken, ook kunnen ze naast de patiënten staan bij geschillen.
- Er wordt een pool van onafhankelijk klantadviseurs vanuit bijvoorbeeld de ouderen bonden, opgericht die cliënten kunnen bijstaan bij de keukentafelgesprekken.

4.6.2 Regeldruk in de zorg

Door de veelvoud van (o.a. gemeentelijke) formulieren en procedures zien mensen vaak door de bomen het "sociale bos" niet meer. De toegankelijkheid van de gemeentelijke informatie (w.o. de ISD) op de website en folders behoeft extra aandacht.

- De gemeente en regionale samenwerkingsverbanden zorgen voor beperkte procedures om inwoners en buurten te helpen.
- Waar overheden, en andere organisaties (denk aan zorgorganisaties) verantwoording afleggen, dienen de procedures en de verslaglegging daarvoor proportioneel te zijn.
- Er wordt nagegaan in samenspraak met zorgvragers en zorgverleners welke regels overbodig zijn.
- Zorg voor een groep ambtenaren en ervaringsdeskundigen die mensen gratis helpt bij het aanvragen van verschillende zaken en de daarbij in te vullen formulieren.
- Naast de toegang via de moderne media blijven de gemeente en de regionale samenwerkingsverbanden ook op de "klassieke manier" bereikbaar voor zorgvragers.

4.7 werk en participatie

Met de participatiewet zijn de gemeente en het regionale samenwerkingsverband meer verantwoordelijk voor het brengen naar werk. De wetgeving kent evenwel nog een aantal belemmeringen die een integrale en flexibele aanpak mogelijk maken. Het CDA zet in op betaald werk voor diegenen die dat kunnen. Werk is belangrijk voor inkomen, zelfontplooiing en sociale contacten. Voor zij dit niet kunnen, wordt ingezet op een zinvolle dagbesteding binnen hun mogelijkheden.

4.7.1 Werk

De gemeente staat door de Participatiewet voor een grote opgave met werkgevers, UWV, de sociale werkvoorziening en participeren organisatie als uitzendbureaus. Ook voor mensen waar betaald werk een brug te ver is, is participatie van belang. Voor ons is de tegenprestatie dan een middel om mensen te activeren die een uitkering ontvangen.

Vrijwilligerswerk kan hierbij bijdragen aan een versterking van het zelfbeeld en uiteindelijk kan de tegenprestatie een eerste stap zijn in de richting van betaald werk.

Wij willen voorkomen dat jongeren met een afstand tot de arbeidsmarkt tussen de wal en het schip belanden. Daarom is extra aandacht nodig voor beschut werk en aansluiting van jongeren naar de arbeidsmarkt die van het PRO/VSO (praktijkonderwijs (**pro**) en het voortgezet speciaal onderwijs_ komen.

- De gemeente vervult een voorbeeldfunctie op het gebied van de Participatiewet. Binnen de eigen organisatie en indien er sprake is van opdrachtgeverschap van de gemeente, wordt daar waar mogelijk ingezet op plaatsing van inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt.

De gemeente ondersteunt initiatieven om bijstandsgerechtigden in te zetten als vrijwilliger.

- De Wet op de bedrijveninvesteringszones (wet BIZ) en de Participatiewet blijken een gouden combinatie om voor inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt nieuwe banen te scheppen. Samen met de regionale partners en het regionale bedrijfsleven willen we de mogelijkheden benutten om reguliere banen te scheppen in BIZ-projecten.

4.7.2 Armoede

Armoede is niet alleen een financieel probleem, maar vooral ook een zaak van het niet kunnen meedoen in de samenleving. Ook hier geldt dat de inwoners in eerste plaats een eigen verantwoordelijkheid hebben. Een integrale aanpak met zorg en welzijn is geboden. Voorkomen is beter dan genezen. Goede en tijdige toegankelijkheid, alsmede begrijpelijke informatie over minimaregeling is een basisvoorwaarden. Mensen die afhankelijk zijn van een uitkering hebben daar doorgaans niet voor gekozen. Ze zitten in een situatie die niemand wenst, ook daarom moeten ze met respect bejegend worden.

- Er wordt gezorgd voor een laagdrempelige toegang tot de gemeentelijke schuldhulpverlening.
- Bijstandsgerechtigden en bezoekers van de voedselbank worden in een vroegtijdig stadium gewezen op de mogelijkheden van hulp via de schuldhulpverlening.
- Vrijwilligers die beschikken over de netwerken worden door de gemeente actief geïnformeerd over de mogelijkheden en de weg naar de ISD.
- Maatschappelijk en kerkelijke initiatieven voor armoedebestrijding worden actief ondersteund. Dit hoeft niet alleen financieel te zijn maar kan ook bestaan uit het zorgen voor huisvesting of het bieden van praktisch hulp.

5. Een eerlijke economie

Het CDA streeft naar een eerlijke economie. Een eerlijke economie betekent dat mensen moeten kunnen profiteren van een goed economisch klimaat en dat iedereen de kans krijgt om met zijn talenten een eerlijk inkomen te verwerven. Maar het betekent ook rekening houden met leefbaarheid en de leefomgeving. Ondernemers gaan dan ook niet alleen voor eigen winst, maar werken waar dat kan samen met onderwijsinstellingen en overheden. In een eerlijke economie houden we ook rekening met de andere taken die mensen naast hun werk in het leven hebben, zoals vrijwilligerswerk, mantelzorg of andere zorgtaken. Wij willen

kortom goed zorgen voor wat van waarde is, de lokale economie stimuleren en een de werkgelegenheid laten groeien.

Gemeenten kunnen beperkte, maar belangrijke delen van de economie beïnvloeden. Veel Nederlanders zijn werkzaam in het midden- en kleinbedrijf (MKB), dat goeddeels afhankelijk is van lokale en regionale keuzes en ontwikkelingen. Lokale ondernemers maken zelf de belangrijkste keuzes. Maar de gemeente kan wel allerlei randvoorwaarden scheppen voor een florerende lokale economie en bedrijven ondersteunen door bijvoorbeeld de regeldruk te verminderen of een gunstig vergunningenbeleid te voeren.

5.1 Bedrijvigheid

Bedrijvigheid en ondernemerschap dragen bij aan de vitaliteit en de leefbaarheid van dorpen, regio's en steden. Mensen werken als werknemer of starten een eigen bedrijf. Naast algemene bedrijvigheid is de specifieke bedrijvigheid in een dorp of een stad veelal (cultuur)historisch bepaald.

Voor de bollenstreek zijn bloembollenteelt en toerisme van groot belang.

Duurzame werkgelegenheid kan worden bevorderd door het koesteren van de historische bedrijfstak, en dus de kennis, en door het gericht aantrekken van bedrijven en instellingen (onderwijs, zorg) die hier waarde en kennis aan toevoegen.

Het CDA kiest vanuit zijn uitgangspunt van rentmeesterschap nadrukkelijk voor het stimuleren van sociaal ondernemerschap, waarbij de winst van het bedrijf bijdraagt aan het geven van kansen aan mensen en aan duurzaam produceren. Voor het CDA zijn familiebedrijven en MKB-bedrijven de motoren waar de samenleving op draait.

5.1.1 Ondernemerschap

Het CDA waardeert ondernemerschap en wil dat waar mogelijk in de verschillende bedrijfsfasen stimuleren, vooral rondom de huisvesting. Daarnaast is kennisdelen het adagium van deze tijd. Startende jonge ondernemers wisselen graag kennis uit, en delen voorzieningen. Dit om kosten te drukken, contacten te onderhouden en aanvullende diensten te kunnen verlenen. Wij willen hen ondersteunen en ondernemers stimuleren om te groeien.

Het CDA wil het gebruik van leegstaande winkels en bedrijfsgebouwen stimuleren om startende en kleine ondernemers te huisvesten. De gemeente kan hierbij samen optrekken met banken en lokale vastgoedeigenaren.

Het CDA is voor een gemeentelijk ondernemersloket, dat actief en zichtbaar is voor startende en kleine ondernemers. Met een horecaondernemer kan ook worden voorzien in ontmoeting en een vergaderlocatie.

5.1.2 Werkgelegenheid

Gemeenten kunnen de werkgelegenheid bevorderen. Servicepunt Werk is de regionale aanjager van duurzame werkgelegenheid door samen met bedrijven creatief te zoeken naar vormen van werkgelegenheid en praktische opleiding, en anderzijds de juiste mensen daarbij te zoeken. De gemeente kan bedrijven stimuleren om efficiëntie van bedrijfsvoering te zoeken binnen het bedrijf door zo veel mogelijk mensen aan werk te helpen of op te leiden. Gemeenten geven ruimte en voorrang aan bedrijven met veel werkgelegenheid.

De meeste werkgelegenheid voor Lissers wordt buiten Lisse gevonden. Lisse wordt dan ook meer een forensengemeente. Het is goed dat onder ogen te zien. De omliggende regio's zijn

de locaties waar de werkgelegenheid groeit. Zonder bedrijven en bedrijvigheid te weren, zal Lisse zich met name richten op kwaliteit van wonen, leven en op voorzieningen van onze inwoners. Bestaande bedrijvigheid wordt gefaciliteerd.

Lisse neemt het voortouw om de keuze voor een keuze voor de kwaliteit van wonen boven nieuwe bedrijvigheid tot een regionale te maken.

5.1.3 Iedereen aan het werk

Iedereen doet mee en mag zijn of haar talent inzetten en daarvoor erkenning krijgen. Wie geen betaald werk verricht, kan op andere manieren een maatschappelijke bijdrage leveren. Wij juichen het toe wanneer mensen in een uitkeringssituatie een tegenprestatie leveren.

Alles wordt ingezet om mensen werk of een bijdrage te laten verrichten, zo nodig gelijktijdig met het oplossen van andere (zorg)problemen.

- Het CDA wil regelingen waarop werkgevers een beroep kunnen doen wanneer zij mensen met een arbeidsbeperking in dienst nemen - loonkostensubsidie of loondispensatie - versterken en vereenvoudigen. Hierin moet de gemeente Lisse het goede voorbeeld geven.
- Het is helaas niet reëel om te veronderstellen dat alle oudere werklozen op korte termijn een vaste baan kunnen vinden. Vaak zijn deze mensen wel op een andere manier in de samenleving actief, bijvoorbeeld als vrijwilliger of mantelzorger. Die inzet verdient waardering van de samenleving en daarom willen wij een vrijstelling van de sollicitatieplicht voor werkzoekenden boven de 60 jaar die structureel en gedurende meerdere dagen per week vrijwilligerswerk doen of mantelzorg bieden.

5.2 Korte metten met fraude

Jaarlijks vinden er in Nederland tienduizenden gevallen van uitkeringsfraude plaats. Dat is onverteerbaar voor alle mensen die zich wel aan de regels houden en zij die met de premies de uitkeringen bij elkaar sparen. Fraude is diefstal van de gemeenschap.

- Wij willen dat er in ISD-verband meer capaciteit wordt vrijgemaakt voor het opsporen en vervolgen van profiteurs en fraudeurs. Dat kan bovendien helpen om het onderscheid tussen fraude en administratieve fouten bij uitkeringsgerechtigden te kunnen vaststellen. Bij werkelijke fraude dient wat het CDA betreft ook vaker strafrechtelijke vervolging plaats te vinden.

5.3 Arbeidsomstandigheden

Woonomstandigheden van arbeidsmigranten zijn een zaak van de lokale overheden. Voor de agrarische sector zijn arbeidsmigranten onmisbaar. Het is belangrijk om onderscheid te maken tussen arbeiders die hier tijdelijk (kort en lang) verblijven, en arbeiders die zich hier willen vestigen. De gemeente moet die laatste groep stimuleren om zich als inwoner in te schrijven.

Voor kort blijvende arbeidskrachten zijn pensions en recreatieverblijven geschikt, mits registratie, beheer en toegang tot taallessen en dergelijke gegarandeerd zijn. Voor mensen die langer blijven is het mogelijk om leegstaande woningen in het buitengebied toe te wijzen als arbeidsmigranten-woning met kamerverhuur. De gemeente kan vervolgens afspraken maken om verrommeling van het buitengebied te voorkomen.

5.4 Stad en land

Mensen willen in steden wonen vanwege het voorzieningenniveau. Toch zien we dat de behoefte aan plattelandsvoorzieningen weer opleeft. Stadslandbouw is hiervan een mooi voorbeeld. In gebieden rondom steden zal het belang van een agrarische invulling toenemen als gevolg van de gevoelde behoefte aan een groene omgeving. In Lisse zullen we daarom richten op prettig wonen in een groene omgeving.

Een volledig dekkend mobiel netwerk en digitale infrastructuur en snel internet vormen een basisvoorziening voor een innovatieve economie. Tevens is deze digitale en mobiele bereikbaarheid een basisvoorziening voor de leefbaarheid en veiligheid. In een deel van Nederland, met name in het buitengebied, is de digitale infrastructuur en mobiele bereikbaarheid niet voldoende aanwezig.

- De gemeente zorg ervoor dat Lisse bij de tijd blijft voor de digitale infrastructuur. Bedrijven die initiatieven ontplooiën worden gestimuleerd en waar mogelijk gefaciliteerd.

5.4.1 Vitale dorpen

De detailhandel verandert momenteel sterk en dat vraagt om een antwoord op regionaal niveau. In het omgevingsplan wordt geregeld waar detailhandel mag plaatsvinden. Voor de vitaliteit en aantrekkelijkheid van dorpen, buurten en binnensteden is het nodig dat de bewoners en bezoekers passende belevingen aangeboden kunnen worden. Daarvoor is ruimte nodig, zowel fysiek als in de regelgeving.

Het CDA zet in op een centraal centrumgebied met een mix van wonen, werken, winkelen, uitgaan en recreëren, waarbij niet te veel wordt vastgelegd in regelgeving en meegegaan wordt met de behoeften van de consument. Een centrum waarin ondernemers volop mogen experimenteren om de consument belevingen en ervaringen aan te kunnen bieden. Een centrum waar mensen elkaar ontmoeten en samen iets kunnen beleven.

Pogingen om Panorama Tulipland naar Lisse te brengen moeten worden ondersteund.

- Detailhandel buiten het kernwinkelgebied moet worden ingeperkt en waar mogelijk afgebouwd.
- Parkeren moet aantrekkelijk blijven. Het CDA is en blijft voorstander van gratis parkeren binnen de gemeente.
- Schat het centrumgebied realistisch in, baken het af, en bestem binnen dit gebied slim en ruimhartig ruimte voor winkels, horeca en dienstverleners. Houd lege ruimtes voor experimenten van (experimentele) ondernemers.
- Geef ruimte aan markten, stalletjes, exposities, voorstellingen en evenementen. Het CDA ziet branchevervaging en -vermenging als goede experimenten, die voor nieuwe bedrijvigheid, werkgelegenheid en levendigheid in de buurt kunnen zorgen.
- Het CDA wil als experiment een weekendsluiting voor gemotoriseerd vervoer op de Heereweg vanaf het parkeerterrein Digros tot de Grachtweg. In overleg met de lokale horeca kan op 't Vierkant een echt dorpsplein ontstaan.

5.4.2 Recreatie

Lisse is in de bollentijd aantrekkelijk voor toeristen en recreanten uit binnen- en buitenland. Voor winkeliers en horecabedrijven worden de overlevingskansen groter als meer toeristen en recreanten de gemeente bezoeken.

- Het CDA blijft voor onderzoek naar de mogelijkheden om activiteiten in en om Keukenhof te koppelen aan (ondernemers in) het dorpscentrum. Als dit gebeurt met hulp en betrokkenheid van de lokale bevolking en bedrijven, ontstaat vanzelf een ambassadeursgroep die na het vaststellen van de karakterschets ook kan bijdragen aan de marketing van het beleid.

5.4.3 Regionale economische samenwerking

Omdat mensen zich over gemeentegrenzen heen bewegen moeten gemeenten meer de handen ineen slaan. Samenwerken maakt sterk en trekt investeerders aan.

- Het CDA is voor een versteviging van de samenwerking binnen de Duin- en Bollenstreek, waarbij iedere gemeente zich richt op bedrijfstakken waar het sterk in is. Lisse zal zich concentreren op hoogwaardige bloembollenteelt en op toerisme.
- Wij willen samen met de ondernemers en het onderwijs komen tot een gezamenlijke visie op de regionale economie. Bij het ontwikkelen van deze visie en bij de uitvoering ervan, ligt het primaat bij het bedrijfsleven.

5.5 Ruimte geven

Economische vitaliteit van handel en productie kan worden bereikt door partijen bij elkaar te brengen, samen op te trekken en ruimte te geven aan initiatieven van mensen. Daarnaast is het essentieel dat de regelgeving meebeweegt met de economische vitaliteit.

5.5.1 Kansen benutten

Met de nieuwe omgevingswet kan de gemeenteraad zich nadrukkelijk richten op een toekomstvisie voor de gemeente, gebaseerd op de optimale economische kansen van ons dorp en onze regio.

Betrokkenheid van inwoners en ondernemers bij het opstellen van een omgevingsvisie is vanzelfsprekend. Het CDA onderscheidt zich door specifiek te vragen naar belemmeringen die worden ervaren bij ondernemerschap, en dit terugkoppelen aan het beleid waar dat aangepast kan worden.

- Om ondernemerschap optimale kansen te geven is het belangrijk om experimenten toe te staan. Regelgeving vanuit de ruimtelijke ordening kan dan soms in de weg zitten. Het CDA is voorstander van het creatief toepassen van regels op het moment dat flexibel ondernemerschap dat vraagt in het economisch belang van de gemeente. De cultuurhistorische waarde van onze regio dient daarbij in het oog gehouden te worden.

5.5.2 Land- en (glas)tuinbouw

Onze tuinbouw is een innovatieve sector. Wij steunen initiatieven om de productie te vernieuwen zodat de sector nog duurzamer, gezonder en concurrerender wordt.

- Het CDA streeft naar een gezonde balans tussen natuur, land- en tuinbouw en recreatie.
- Tuinbouwers zijn ook de groenbeheerders van ons land. Het groene, weidse landschap draagt op allerlei manieren bij aan het welzijn en het geluk van mensen, en daarmee aan de omgevingskwaliteit waar Nederland geliefd voor is. Ingrijpen in dit

landschap is vaak onomkeerbaar, en moet dus zorgvuldig worden overwogen. Met name geldt dit de teruggave van landbouwgrond aan de natuur.

5.5.3 Omgevingskwaliteit koesteren

Het CDA zet in op versterking van de landbouwstructuur en de kwaliteit van de groene ruimte. Verlies en versnippering van landbouwgrond moet zo mogelijk worden voorkomen, aan natuurdoelen moet steeds samen met agrarische ondernemers worden gewerkt bij realisatie en onderhoud. Medewerking voor ruil of verkoop van betrokken eigenaren is nodig. Na zorgvuldige afweging moet voor een herstructurering of gebiedsontwikkeling in het uiterste geval onteigening als een noodzakelijk instrument mogelijk zijn.

De kwaliteit van onze woonomgeving wordt mede bepaald door het ontbreken van geluidsoverlast. Vliegtuiglawaai boven ons dorp moet zoveel als mogelijk beperkt worden. Met inachtneming van de belangrijke economische rol van Schiphol, moeten de Lissese belangen door een vertegenwoordiger van Lisse worden behartigd worden.

- Voor de levensvatbaarheid van de tuinbouw is het belangrijk ruimte te bieden aan nevenactiviteiten van tuinders, zodat zij het landschap kunnen blijven beheren en voedsel kunnen produceren.
- De rol van Greenport Ontwikkelingsmaatschappij (GOM) bij de bedrijfseconomische gebiedsontwikkeling wordt actief ondersteund. Cultuurhistorische aspecten van onze streek dienen daarbij niet verwaarloosd te worden.
-

5.6 Duurzaamheid

In een eerlijke economie gaat het om meer dan groene energie, afvalrecycling en energiebewustzijn. Het gaat ook om een duurzame arbeidsmarkt die zich laat kenmerken door goed en nabij (vak)onderwijs waar het leren van vaardigheden hoog in het vaandel staat.

5.6.1 Van onderop

Een duurzame toekomst vraagt om een forse investering in de economie en infrastructuur van ons land. Daarnaast willen wij vooral aansluiten bij initiatieven van bewoners, instellingen en ondernemers, en hen de ruimte bieden.

- Het CDA wil dat de gemeente het goede voorbeeld geeft. Neem duurzaamheid op in het gemeentelijke aanbestedingsbeleid, koop groene energie in en plaats zonnepanelen. Het zwembad zal een speerpunt zijn.
- De gemeente zal stimuleren dat bedrijven groene stroom zullen delen.
- Het CDA zet zich er voor in dat we alle woningen, bedrijven en gebouwen voor het jaar 2035 duurzaam isoleren, buurt voor buurt en straat voor straat. Isolatie van gebouwen is namelijk een van de meest effectieve manieren om de uitstoot van CO₂ terug te dringen. Wij willen binnen vijf jaar het maatschappelijk vastgoed, zoals de gemeentelijke kantoren, zwembaden, scholen en sporthallen, verduurzamen, waardoor ze voldoen aan de bepalingen van de wet milieubeheer.

De gemeente is verantwoordelijk voor het inzamelen van afval. In de overeenkomst met de inzamelaar wordt gestreefd naar zo veel mogelijk recycling van afvalproducten. De reststroom die overblijft wordt bij voorkeur gebruikt om energie op te wekken. Het streven moet zijn: 1) voorkomen van afval, 2) hergebruik en 3) recycling.

- Het CDA is voorstander van een kosteloze inname van (grof) huishoudelijk restafval ten behoeve van onze inwoners. Dit vergroot het draagvlak van de huidige inzamelmethode.

5.6.2 Energietransitie

Energietransitie is de omslag naar een lager energiegebruik, opgewekt met hernieuwbare energie. Nederland loopt ver achter op de doelstellingen voor duurzame energie en behoort tot de hekkensluiters in de EU. Fossiele brandstoffen zoals aardolie, aardgas en kolen zorgen nu nog voor ongeveer 95 procent van ons energieverbruik. Maar 5 procent van het energieverbruik wordt opgewekt met hernieuwbare, duurzame energie. Een probleem dat op lokaal niveau opgelost moet worden.

‘De wereld mooier achterlaten dan dat we haar aantreffen’, ofwel goed ‘rentmeesterschap’ vormt de kern van de CDA-visie op energietransitie. Het CDA is van oudsher de partij van het maatschappelijk initiatief en het zo laag mogelijk in de samenleving neerleggen van verantwoordelijkheden. Ook op het gebied van energietransitie is lokaal maatwerk de sleutel.

De meerwaarde vanuit het CDA-gedachtegoed is om vanuit de samenleving zelf - via gedrag, houding en acceptatie - de energietransitie te bewerkstelligen, in plaats van van bovenaf aan de samenleving op te leggen. Door de verantwoordelijkheid en uitvoering zo laag mogelijk in de samenleving terug te leggen, kan er draagvlak worden gevonden. Dit willen wij nadrukkelijk samen oppakken met de provincies en waterschappen om in de regio de verbindingen met de inwoners en het bedrijfsleven te leggen.

- Het CDA wil een Energiekansenkaart op laten stellen om inzicht te krijgen in de kansen die er zijn op het gebied van hernieuwbare en duurzame energiebronnen.
- Gemeenten maken afspraken met de netbeheerders, waarin wordt vastgelegd dat het (gas)net wordt verduurzaamd of vervangen. (vooral in nieuwbouwwijken).
- Gemeentelijke platte daken worden voor zover mogelijk van zonnecollectoren voorzien.

5.7 Beroepsonderwijs

Onderwijs is de basis en leidend voor duurzame ontwikkelingen in de (kennis)economie. Nederland is steeds meer een kennisland. Om dit zo te houden, verder te ontwikkelen en te exporteren is het broodnodig dat ondernemers, onderwijs en overheid met elkaar optrekken. Het beroepsonderwijs (vmbo, mbo en hbo) speelt in de economische ontwikkeling van het kennisland de centrale rol, en verdient het om optimale aandacht te krijgen.

Het CDA is voor de ontwikkeling van technische MBO-opleidingen in onze regio. Het bedrijfsleven heeft grote behoefte aan jonge, technisch geschoolde werknemers. Initiatieven op dit gebied vanuit het onderwijs en het bedrijfsleven worden actief ondersteund.

5.8 Mobiliteit

Veel inwoners van onze gemeente werken buiten het dorp en zelfs buiten de regio. Het is van groot belang om de mobiliteit optimaal hierop af te stemmen.

- Problemen van ontsluiting buiten de gemeentegrenzen moeten niet ten koste van Lisse opgelost worden. Het CDA is sceptisch over Duinpolderweginitiatieven.
- De ontwikkelingen met Dubbeldorp Lisserbroek dienen met bijzondere zorg voor de ‘eigen’ Lissese belangen gevolgd te worden.

Indien er aan de Haarlemmermeerzijde grootschalige woningbouw plaatsvindt, wil het CDA twee lokale ontsluitingen, één ten noorden en één ten zuiden van de Kanaalstraat.

Voor de toekomst is het van belang dat de internetverbindingen op orde zijn, iets wat vooral geldt voor het buitengebied. Ontwikkelingen als elektrisch fietsen, reguliere arbeid van mensen met een beperking en flexibele werktijden brengen weer andere bereikbaarheidseisen met zich mee.

- Waar dat kan, zal de gemeente zorgdragen voor snelle fietsverbindingen.

5.9 Gezonde gemeentefinanciën

Een eerlijke economie vraagt om solide overheidsfinanciën, lagere lasten en een eerlijk en overzichtelijk belastingstelsel. Een solide toekomst is een verantwoordelijkheid van ons allemaal. Het grootste deel van de gemeentebegroting bestaat uit geld via de Rijksoverheid. Slechts een beperkt aandeel komt uit lokale heffingen en belastingen. In beide gevallen is er sprake van belastinggeld, opgebracht door de inwoners van de gemeente. We hebben de overtuiging dat we duurzaam moeten omgaan met de financiële middelen die voorhanden zijn. Uitgangspunten voor het financieel beleid van het CDA zijn: zorgvuldigheid, spaarzaamheid, transparantie en gematigde lokale lasten.

5.9.1 Sparen en weerstandsvermogen

De hoogte van de gemeentelijke uitgaven en investeringen vormt geen doel op zich. Ze dragen bij aan een maatschappelijk doel. We leven niet in de waan van de dag. We zorgen dus ook voor voldoende weerstandsvermogen. Waarbij we sparen voor gewenste investeringen.

5.9.2 Transparantie

Er is niks geheim aan de uitgaven van de gemeente. Om die reden ontvangen inwoners, bijvoorbeeld bij hun OZB-aanslag, een korte weergave van de uitgaven van het vorige jaar. Declaraties van bestuurders worden op de gemeentelijke website bekendgemaakt. Op de site is ook een duidelijk overzicht te vinden van instellingen die van de gemeente subsidie ontvangen en de taken die men uitvoert.

5.9.3 Grondexploitatie

De gemeente moet er zijn voor haar inwoners en de belangen van haar inwoners voorop stellen. Het bouwen van woningen of het verkopen van grond mag niet bedoeld zijn om de begroting sluitend te krijgen. De lokale overheid moet een ordelijk financieel beleid voeren en reserveren voor te voorziene lasten van onderhoud van de openbare ruimte en herstructurering.